DE NONNULLIS PLANTIS QUAE PRO VENENATIS HABENTUR OBSERVATIONES...

Pietro Rossi

D E
NONNVLLIS PLANTIS
QVAE PRO
VENENATIS HABENTVR
OBSERVATIONES
ET EXPERIMENTA

A PETRO ROSSI

FLORENTIAE INSTITUTA.

PISIS A. D. CIↃ IↃ CC LXII.

IO. PAVL. GIOVANNELLI CVM SOC.

Excud. Sup. Permiſſ.

Digitized by Google

ORNATISSIMO VIRO

JOANNI LAPI

IN NOSOCOMIO REGIO

SANCTAE MARIAE NOVAE

Botanices Lectori Publico

PETRVS ROSSI FLOR.

S. P. D.

CVM in Horto eſſemus Botanico, Vir ornatiſſime, ibique pro loci et temporis opportunitate plantarum varietatem admirantes intueremur, accidit ut in ſubiecta materia ſermonem invicem habentes diu, multumque verſati ſimus. Quid enim commodius,

deditos dum inſtillato in faciem ſucco Toxico dendri nigerrimum ſtigma, ceu elegantem naevum parare ſibi ad venuſtatem ſtuderent, aliqua ſtatim quamvis levi inflammatione correptos fuiſſe, quo factum eſt ut diſcerent imprudenti homini, nec dum ſatis erudito abſtinendum eſſe a contrectatione harum Plantarum. Ego ipſe licet alieno periculo admonitus, tamen experimenta dum inſtituo in hac Planta manus habui aliquandiu prurientes, ablutione tamen aquae calidae et aceti ſanatas. Si externo appulſu et levi contactu tales excitat turbas, quas, aiebam, ſuccus intro ſumptus non movebit? Cupidus interea videndi quid praeſtaret canem elegi parvum, docilem, juvenem, ipſique jejuno fruſtula tria carnis ſucco e Toxicodendro

dendroi expreſſo bene imbuta tradi-
di, faſtidioſe comedit, mox etiam moroſior factus, duabus horis ab eſu carnis in latus decubuit levi identidem convulſione ſeu potius tremore, quod in canibus timidis non inſolens eſt, percitus fuit. Serius deinde aliquid ſubeſſe convulſivi ad imum ventrem animadvertere viſus ſum. Mane laetum reviſo, famelicum, omnique ſuſpicione veneni liberum. Vrgendum denuo canem eſſe decrevi; quare dimidiam unciam ſucci e tota planta expreſſi bibendam cani apposui. Bibit, diu ego expectavi convulſiones, vomitus, tremitus, furorem, veneni ſymptomata, ſed fruſtra. Qui fiunt haec mecum ajo? Infringeret ne vim veneni contuſio et expreſſio plantae? Succus certe hac arte paratus ſubviri-
dis

dis eſt, ille qui mihi et juvenibus obſuit ex lacteo colore. Ideo ſuſpicabar poſſe aliquid per contuſionem commiſceri cum ſucco qui ſponte de conciſa Planta manat quod virtutem ejus eluderet. Ergo majori opus eſſe patientia judicavi. Fruſtula itaque carnis ſumo, et ruptis plurimis Toxico-dendri ſarmentis ſuccum lacteum parce, et difficulter effluentem in carnem infundebam, donec tandem et labore multo et tempore ſucco omnino imbutam cognovi. Illico cani eidem praebeo, avide comedit, nullum profecto ſymptoma obſervatum. Tum dolui et diligentiam meam, et laborem irrita omnino fuiſſe.

Rurſus ad ſuccum expreſſum redii, doſim auxi, canem novum adduxi, neque tamen ulla veneni indicia.

dicia. Radicem Plantae cum carne contudi, obieci caniculae gravidae ut comederet, parum ſumpſit, reliqua portio vi ingeſta, nullus effectus tamen.

Denuo altera die in alterius canis ſtomachum uncias duas ſucci expreſſi immitto, ſtatim tuſſiculoſus factus eſt ob diſtorſiones, et conatus quibus potum reſpuebat, decidit fortaſſe in glottidis partes aliqua ſucci gutta, ex qua tuſſis repente excitata. Tota die ſubtriſtis, et melancholicus viſus, quod minime novum, temperamento quippe erat melancholico.

Tandem per cruralem venam ſuccum infundere tentavi, tumor obortus illico, ob effuſum per cellularem forte ſuccum, duabus horis ab infuſione uti de more tremea-

tem invenio, humi ſtratum ſub veſperas vidi. Vulnus modica deinceps excitata ſuppuratione poſt aliquot dies convaluit.

Poſtremo periculum feci in gallo. Vncias duas contuſae radicis Toxico-dendri ut ingurgitaret vi actum eſt. Paucis ab hinc horis ad examen ingluviem deduximus, eamque prorſus vacuam invenimus, laetus tamen erat, vividuſque perſtitit.

Solanum graece μελανοκεράσος dictum, ob effectus infauſtos maniacum, furioſum, lethale. Sunt qui putant illud conferre pulchritudini mulierum, aut jucunda excitare venerea deliria, ob id minus vere (1) Belladona nominatur.

Plan-

(1) *Joan. Franc. Seguier. in Plant. Veron Synopſ.* Hujus nominis etymologiam potius

Planta eſt apud Medicos, et Botanicos ſatis nota. Innumerae feruntur hiſtoriae de veneficis ejus affectionibus. Tu quibus ſim expertus paucis habe.

Canem magnitudine modica, aetatis mediae, valde manſuetum, aliarum, quae venenatae dicuntur, Plantarum ſuccos impune expertum Solani foliorum viroſo ſucco, aggredimur unciam audacter ebibit, ac quaſi aliquid grati objeciſſem laetus labia, et nares lingua lambebat, expectabam quo evaderet tanta hilaritas atque conſtantia. En horae dimidiae ſpatio moleſtior fit, conſuetudinem odit, levi corripitur nauſea, linguam per fauces ſtudioſe verſat,

ſius ducendam putat a verbo Bellonaria, quod in bello ad cuſpides tingendas, et inficiendas illa uterentur, quippe faucius vi ſua mordaci et venefica valde noxia eſt.

verſat, non aliter quam ſi quid intra dentes haerens divellere conaretur, ſiticuloſus fit, aquam et multam et ſaepe bibit; horarum duarum ſpatio in priſtinam reſtituitur ſanitatem. Adeo ne levia ſymptomata tam grave venenum edidit? Aliquid ſubeſſe in experimento non bene animadverſum verebar, quapropter eumdem canem altera die eligo, experimentum repeto, exitus idem. Tum de doſe ſuſpicio oborta. Quare alteri jejuno cani non magnitudine ſed natura diverſo, vivido ſcilicet impudentique ſucci de tota planta expreſſi uncias tres praebeo. Illico linguam agitare coepit per buccas, maxillamque inferiorem celeriter dimovere, ſalivam albicantem et ſpumoſam effundere, levi identidem laborare interna convul-

vulſione vix attente conſideranti manifeſta. Poſt ſex circiter minuta ſeſe compoſuit, vinculiſque ſolutus deambulavit de more, at vividior et alacrior mihi viſus. Itane languidum jejunio canem excitavit ſuccus Solani, quemadmodum levi ſtimulo de ſyncope revocat cardiacum? Nonne nauſea et ſpumoſa ſaliva tam brevi tempore diffluens, ſi ulla, certe parva de veneno Plantae indicia praebent? *Sane jura ſuaviſſima*, et gratiſſimi cibi quandoque languenti ſtomacho exhibiti nauſeam et vomitum ipſum creant. Maſticatio ipſa, et ſialagoga medicamenta ingentem ſaepe ad fauces ſalivae fluxum provocant, neque tamen venena dicuntur.

Succum baccarum Solani in modica et multa doſe quemadmodum, et ſuccum expreſſum a tota Planta

ſaepe

ſaepe ſalivae modicum fluxum indu-
xiſſe obſervavimus.

Haec cum vidiſſem, experiri vo-
lui num in imum ventrem infuſus
Plantae ſuccus animalia in motus adi-
geret inſolentes. In caſtrato cane ex-
perimentum inſtituitur. Abdomen cul-
tro aperitur, et in ventrem ſucci uncias
duas immittimus, ne vulnus pateret fu-
tura proviſum eſt. Ex eo tempore adeo
conſtans fuit in ſuis functionibus et li-
ber, ut omnem prorſus metum adime-
ret videndi convulſum, dolentem, te-
tris correptum ſymptomatibus. Quan-
doque etiam oculos ſucco pluma madi-
da tetigimus, lacrymas tamen neque
effundere vidimus, neque ullo inflam-
mationis ac doloris ſigno perturbari.
Hoc idem in gallis, pullis, aviculis
obſervavimus, eumdemque ſemper exi-
tum animadvertimus.

Cicu-

Cicuta major ſeu terreſtris, quae efficax hac aetate habetur medicamentum ad frigidos tumores reſolvendos, ad ſcirrhos ipſos et carcinomata edomanda, inter venena jacebat ceu res infauſta, totique hominum generi infenſiſſima. Audax propterea nimium et temerarium hujuſmodi venena intus experiri Etmullero videbatur. Infame ſatis erat nomen Cicutae, et Socratica morte, et Wepſerianis animadverſionibus, nam Wepferus Plantam genere affinem Sium Danubii fontibus innaſcentem acerrime venenatam Cicutam aquaticam appellavit. Inde factum eſt ut a Cicuta terrore nominis decepti Medici paſsim abhorrerent. At celeberrimus Störkius ſpreto veterum, recentiorumque Medicorum timore e frigido veneno nobile compoſuit ſalutare, tutoque intus ſumendum medicamentum.

tum. Quod cum faceret, illud quidem viſus eſt docere, ſcilicet, pro difficillimis morbis ea eligenda remedia, quae efficaciora ſint, quaeve commovere valeant corpus univerſum, ſed illud etiam ſic tradidit, ut nempe ingenio, arte, et circumſpectione multa opus ſit iis, qui eadem velint remedia adhibere. Quanta cum admiratione exceptae nobis fuerint Siorkianae obſervationes tu ipſe ſcis Lapi ornatiſſime? Idemque etiam teſtis es quoties periculum facere deſideraverim. Nobis vero talia cupientibus ſatisfecerunt tum vir in re Chirurgica clariſſimus Angelus Nannonius, cum alter etiam Chirurgus, qui virgines duas in quibus experimenta fierent, pro ſua quiſque induſtria elegère. En autem facti ſeries.

Mulier annum agens ſextum ſupra quadrageſimum nunquam juncta

marito

marito, temperamenti pituiroſi, pallidae faciei, a puberrare uſque ad praedictam aetatem copioſis lunaribus purgationibus conſtanti ordine non deſtituta. Ex labore ingenti (ſi hac in re foeminae habenda eſt fides) incidit in fluorem album menſtrua nunquam perturbantem. Fluor adhuc perſeverat, menſtrua vero decolora et parcius, ſuis ramen temporibus fluunr, nulla unquam vexata aegrirudine, ſar laeta. Tribus ab hinc annis eirciter tumorem in mamma dextera eicerem aequantem magnitudine, et mobilem ſibi narum ſenſit. Cauſa nulla, niſi compreſſio per veſtes facta. Tumor per menſes aliquot haeret immutabilis, ſenſim vero ſit major, ita ur altero anno toram occuparet mammam, quae dura facta adeo intumuit, ut duplo al-

teram magnitudine ſuperaret, punctuiis identidem moleſtus fit tumor modo mammae, modo brachio dextero. In dies creſcit dolor, pulſans fit tumor, febris ſupervenit, tandem inferius ſuppurat, decreſcit poſtremo, et poſt menſes octo fit ulcus apertum ſubflavi coloris ſaniem ſubrubeam cauſticam eructans. Labia retorta dura ad baſim ſcirrhum habentia. Novum ſed parvum, at ejusdem indolis ad areolam fit ~~ulcus~~. Tumor cum ulceribus pugnum aequat magnitudine, aegram non levi incommodo ſaepe afficiens. Per dies nonnullos ulcera purgat Nannonius aqua ſimplici, et linamentis carptis tegit. Kalendis Quintilibus 1761. emplaſtrum de Cicuta ſuperimponitur ulceri, et grana octo extracti de Cicuta devoranda quotidie exhibentur, nihil prorſus

novi

novi evenit. Aliquo dierum ſpatio ſenſim doſis aucta uſque ad grana viginti. Saepe conqueſta eſt de dolore lancinante ad mammam, ad brachium, ad ſcapulam ejusdem partis. Nox una tantum vigiliis moleſta, et alvi perturbatione (ex errore forte in dieta, qui aegris familiaris eſt) quae omnia poſt dejectiones multas ſpumoſas, et imi ventris tormina viginti quatuor horarum ſpatio evanuerunt Fere ſemper puncturae aderant in mamma. Emplaſtrum de Cicuta, qua uſa ſemper fuit, an illi hos effecerit dolores? profecto vetulaa cuidam eodem morbo lecto decumbenti idipſum evenit, imo e carcinomate ſublato emplaſtro, et puncturae, et dolores, et parvaa haemorrhagiae finem habuere.

Virgo annum agens decimum ſeptimum, temperamenti ſanguinei - bilioſi, habitus corporis macrioris, coloris optimi, cibis uſa eſt ob paupertatem incongruis. A teneris annis coepit laborare tumoribus duris per collum univerſum, et ſub maxilla inferiori interrupto ordine ſparſis quos ſcrophulas vocant. Pubertatis tempore menſtrua apparuere parca, (nunquam tamen interrupta) licet ea aetate toti corpori mutationes accidant ingentes, nullae tamen tumoribus. Solum nonnulli ſub maxilla, et ad ejus angulum poſiti ſuppurarunt, at non prorſus evanuere, nam eorum baſis nunquam reſoluta eſt, ſed diu manſit dura calloſa non praecipitato rubro, non infernali lapidi obtemperans. Ulcera tamen ſaepe convaluere, ſed brevi tempore novis obor-

obortis ſuppurationibus nova ulcera apparuerunt. Ad Noſocomium ſe contulit tribus hiantibus ulceribus cum fundo duro, ac fere ſcirrhoſo. Tumores duri ad collum, ad parotidem, ſub maxilla inferiori numero multi, magnitudine inaequales, non invicem communicantes, mobiles plerique obſervati ſunt. Chirurgus totus erat in curandis ulceribus, Medicus vero in reſolvendis, et prorſus fugandis tumoribus, ille palliativam, hic eradicativam, ut ajunt, curationem moliebatur. Quare extractum de Cicuta propoſuit, et exhibuit a granis ſex uſque ad duodecim. Ulcera quemadmodum alias clauſa fuere, verum tumores nequaquam reſoluti.

Per menſem integrum utraque foemina medicamento uſa eſt. Aetate provectior victus rationem, reſque omnes

omnes non naturales tanti fecit quanti aeſtimavit Lucas Martini Medicus expertus, et eruditiſſimus. Altera parum ſolicita de his omnibus. Verum utraque diuturnitatis tandem pertaeſa, cum nihil proficere medicamentum putaret, recuſavit Medico obtemperare, ſpretoque medicamento ad priſtinam vivendi rationem ſe contulit.

Uſum ergo extracti Cicutae terreſtris neque obeſſe morbis, neque prodeſſe hic perſpiei poteſt. Sed ego illud etiam cognoſcere optavi num Planta, recenſque ejus ſuccus nulla arte commutatus majoris virtutis indicia praeberet.

Itaque impudentem illum canem, de quo ſupra, quique Solani vim eluſerat, ad experimenta revoco. Succi e Cicuta recenti expreſſi uncias duas

duas in ejus ſtomachum magno labore immitto. Nihil novi obſervatum. Experimentum in doſe aucta ſaepe incaſſum renovatum eſt.

Alia aggredi via decretum eſt. Canem detineo novis periculis, quae animo verſabam, devotum. Bene magnam Cicutae copiam ſumo, in cumulum redigo, jamque maſſa intumeſcens fermentatione calet, et illico tantus tamque acriter nares percellens excitatus eſt foetor, ut non modo domeſticos, ſed vicinos etiam exturbaverit. Ex hac ſuccum odore inſenſiſſimum paro, et portionem non modicam in os canis infundo, deglutit magnis conatibus, et ſine ullo prorſus incommodo digerit.

Ad Cicutae radicem tum me contuli, ejusdemque contuſae portio alteri cani exhibetur. Non rubor, non

non dolor non tumor in lingua et faucibus apparuerunt, licet e contra eam guſtare volens Störkius periculoſo exitu expertus eſt.

Canes dimitto, pullum ſumo qui unciam cum dimidio ſucci expreſſi in ingluviem ope ſyphonis recepit, neque ullum ſignum veneni deprehenſum eſt.

Haec ego expertus ſum, miraberis fortaſſe, ego certe miratus ſum, nulla aut ſaltem exigua indicia veneni has Plantas exhibuiſſe, quae tamen apud omnes Medicos vulgari nomine venena nuncupantur.

Sed ut cognoſcas, imo vero uno quaſi itnuitu quae ipſi hac de re ſenſerint videas, legi ego quamplurimos, ſententias collegi, collectaſque hic percenſere volui. Veteres igitur Medici in Dioſcoridis verba juran-

jurantes una voce venenatam Cicutam terreſtrem dixerunt. Ipſe enim Dioſcoides (1) ſcripſerat = κατὰ ψύξιν κτείνων hoc eſt vi refrigeratoria enecans = Hanc Galenus plurimis in locis, ne ab ejus antiquo praeceptore diſcederet, frigidiſſimam et enecantem vocat, Aetius extreme frigidam dicit, eamque ob cauſam enecantem.

Saeculo XIII. acerrima lis orta eſt inter Medicos de Cicutae affectionibus. Qui Dioſcoridi, et Galeno addicti erant frigidam et enecantem, caeteri calidam minimeque interimentem volebant. Santes de Ardoynis (2) dum prolixa oratione harum diſſenſionum hiſtoriam narrat etiam nobis ſignificat litem fortaſſe hanc in-

(1) *Mat. Med. lib. 4. Cap. 79.*
(2) *Tract. 3. Cap. 62. de Venen.*

de ortam fuiſſe, quod male interpetrarentur Averroem, et Cicutam omnem, ſive haec naſcatur in locis aquaticis ſive terreſtribus (quae diſtinctione a nonnullis finis forte quaeſtionibus imponebatur) frigidam eſſe, venenoſam, interimentem dicerent.

Wepſerus (1) tandem Cicutam majorem = particulis calidis, acribus, ferocibus, aut aliter efficacibus... agere in corpus noſtrum = putat, quod ut probet in medium affert Matthioli authoritatem. Hic in commentariis Dioſcoridis (2) narrat hiſtoriam vinitoris cujusdam qui cum uxore radices Cicutae terreſtris coctas in coena comedit. Media nocte ratione penitus amiſſa, furore ambo perci-

(1) *Hiſt. Cic. Aquat. Cap.* 3.
(2) *Lib.* 6. *Cap.* 11.

perciti excitantur, et facie ac capite in parietem incurrentes praeter modum faciem deturparunt. Praeterea de Religioſo Franciſcano refert per menſes modo fuiſſe amentem, modo furentem, quod Cicutae terreſtris folia pro petroſelino comediſſet. Tandem Franciſci Trapolini furorem et mortem ab eſu Cicutae repetit. Sed nimius eſſem ſi hiſtorias omnes perſequi vellem deleteriam Cicutae vim confirmantes. Plinius enim, Cardanus, notante Sennerto (1) Smetius (2) Joannes Bauhinus (3) Simon Paulli (4) Amatus Luſitanus (5) Artmannus (6) Etmulle-

 rus

(1) *Pract. lib. 1. Cap. 20.*
(2) *Miſcell. lib. 10. ad an. 1592. p. m. 569.*
(3) *Hiſt. plant. univ. lib. 27. Cap. 79.*
(4) *In digreſ. de febrib. Cap. 1.*
(5) *Cap. 1.*
(6) *In Cynoſ. Med.*

rus (1) aliique multi venenum Cicutae terreſtris uno ore praedicant. Poſtremo ut de omnibus ſileam Boerhaavius (2) haec habet = alia violenta quidem ſunt et acria venena, ita tamen ut ſimul quaſi viſcoſa in ventriculo haetentia, et ſingulari modo cerebrum nervoſque inde afficientia ut ſunt .... Cicuta major, minor petroſelino ſimilis, aquatica Geſneri .... Solanum = In hanc igitur claſſem Boerhaavius, ut innui, Solanum redigit, de cujus venenata indole non minora habemus teſtimonia, Chomel enim (3) uſum hujus Plantae internum pernicioſum vocat, (4) externum autem in can-

cris

(1) *Cap. de Cicut.*
(2) *In tract. de Antidot.* §. 1138.
(3) Abregè de l' Hiſtoire des Plant.
(4) M. Marteau tinctura Belladonae ferinam

cris ſcirrhiſque mammarum profi-cuum. Camerarius referente Wepfe-ro (1) dira enarrat ſymptomata, qui-bus correptus fuit puer ex incauto eſu fructus Solani. Geoffroy (a) por-ro tanta tamque accurata et erudi-ta profert de hac Planta, ut nihil optandum relinquat. Haec itaque ha-bet = Belladona ſomnifera eſt et maligna, baccae comeſae in ſummum vitae diſcrimen hominem inducunt, et plerumque mortem tenellis affe-runt, quod multis experimentis et exem-

rinam phthiſici tuſſim curaſſe affirmat. Imo fatetur hac ſua methodo nulla ex iis, quae a Lambergen, et Darluc in adminiſtranda Belladona obſervata ſunt, mala phaenomena aegris ſuis accidiſſe. M. Collignon carcino-ma enorme prorſus ſe curaſſe, et M. Van-den Block ſcirrhum uſu Belladonae narrant. Vid. Journal de Medicine &c. par. M. Van-dermonde Janvier 1761. et Fevrier 1761.

(1) *In hiſt. Cicutae.*

(a) *Tract. de mat. med.*

exemplis conſtat. De quibusdam adoleſcentulis Anglis in adverſariis Lobelii fit mentio, qui cum, per imprudentiam peregre ſitibundi baccas illas ineſtaſſent, lymphatici et ſemiſepulti ſomno interierunt. Bodaeus a Stapel refert 586. Hiſt. Plant. adoleſcentulos duos Lugd. Batav. in Horto Medico ex imprudentia beccas duas treſve devoraſſe, et poſtaro quidem die alterum obiiſſe, alterum admodum periculoſe laboranrem evaſiſſe. Simon Paulli in Quadrip. Botan. narrat quasdam filiolas quinquennes, et ſeptennes harum baccarum eſu ad Orci fauces perductas fuiſſe, quas, una excepta, ipſe remediis alexipharmacis eripuit. Accidit Romae referente Hocchſtetero Dec. ad Obſ. 7. quosdam de famulitio cujusdam Cardinalis infudiſſe in vino

Mal-

Malvatico Belladonam per noctem, ut hujus herbae effectus diſcerent. Infuſum hoc propinaverunt Fratri cuidam mendicanti. Primo breve delirium, cachinni, geſticulationes variae, dein inſania vera, poſtea ſtupor mentis, qualis eſt ebriorum vigilantium. Medicus qui hujus morbi cauſam ſubolfecerat, aceti cyatho propinato, amentia, quam Belladona cauſaverat, eum liberavit. Acetum enim, aut ſuccus limonum pro hujus veneni antidotis habentur = Haec ille.

In Actis vero Academiae Leopoldo-Carolinae (1) Michael Bernardus Valentini de venenata, et deleteria qualitate radicis Solani differens, (de baccis vero parum ſollicitus fuit penes omnes Botanicos, et Medicos exempla poſſint afferri et multa et

(1) *Obſerv.* 119.

ta et funeſta) narrat nonnullos empiricos radice Solani arthritidem vagam ſe curaturos audacter promiſiſſe, atque Conradum Wagnerum periculum facere auſum eſſe in Chriſtophoro Walthero cive Lisbergenſe, qui arthritide laborabat, Waltherumque obiiſſe; obiiſſe autem radicis virulentia ſatis demonſtrat judicium contra Wagnerum prolatum a DD. facultatis Medicae Giſſenae.

De Planta verò Toxico-dendri quamquam perpauci ſcriptores loquantur, ad confirmandam tamen ejus qualitatem venenatam habemus quae Boerhaavius (1) ait = Haec Planta tam vehementiſſime venenata eſt, ut illa dicatur omne animalium genus necare, hinc a nullis inſectis comeditur, et numquam haec in ea inveniuntur

(1) *Hiſt. plant. p.* 664.

tur = Dionyſius etiam (1) Jonequetus Medicus Pariſienſis arborem venenatam appellare ſolebat. Tournefortius, et Linnaeus duas ſpecies afferunt Toxico-dendri, unam omnino venenatam vocant, alterius vero indolem ſilentio praetereunt, quod fortaſsis cum ad idem genus pertineat utraque iisdem pollere facultatibus credendum eſt. De hac nihil profero cum experimentis caream.

Planta Toxico-dendri, quam habemus in Horto Botanico, et qua uſi fumus in noſtris experimentis illa eſt, annuente praeſertim Antonio Durazzino in re Botanica verſatiſſimo, quam Tournefortius appellat = Toxico-dendron triphyllum folio ſinuato pubeſcente = et Linnaeus (2)

E Rhus

(1) *Ex Boerh. Inſt. Plant. l. c.*
(2) *Lib. de Spec Plant. Pag. 266. N. 6.*

Rhus foliis ternatis, foliolis petiolatis, angulatis, pubeſcentibus. Ille approbante Joncqueto, hic Rajo, venenatam dicunt

Qua ratione autem Antonius Micheli in Horto Botanico Florentino dixe-

N. 6. et 7.

N. 6. Rhus foliis ternatis, foliolis petiolatis ovatis nudis integerrimis, caule radicante. Hort. Cliff. 110.

Hedera trifolia Canadenſis Corn. Canad. 96. t. 97. Barr. p. 228.

Toxico dendron amplexicaule foliis minoribus glabris. Dill. Elth. 389. t. 291. fig. 365.

N. 7. Rhus foliis ternatis, foliolis petiolatis, angulatis, pubeſcentibus.

Rhus foliis ternatis, foliolis petiolatis, ovatis, acutis, pubeſcentibus nunc integris, nunc ſinuatis. Gron. Virg. 149.

Toxico-dendron triphyllum folio ſinuato pubeſcente. Tournefort. Inſt. pag. 611.

Arbor trifolia venenata Virginiana folio hirſuto Raij Inſt. 1799.

Viget in Virginia, Canadà &c. et haec noſtra eſt.

dixerit exiſtere illam, minime hanc, mihi non ſatis conſtat. Altera fortaſſe periit, et nova haec in Hortum inducta.

Quamvis narret Boerhaavius ab hac Planta refugere omne animantium genus, eademque interimi, ut pravam ejus indolem ſignificet, tamen Plantas quas habemus Toxicodendri in Horto noſtro Florentino, quandoque inſecta (1) quaedam petunt, eaſque pervagantur, ſtrepituque excitata avolant inoffenſa. Num vero iisdem, veluti cibo, an vero tantum ſeſe commovendi deſiderio uti

E 2 ament,

(1) Haec inſecta cum thecas habeant rubras maculatas antennas quatuor, dorſum planum, corpus oblongo-rotundum, nigrum inferius juxta Linnaei Syſt. Nat. claſ. 2. ord. 2. gen. 172. ad genera Cimicum pertinere videntur. Obſervatio haec incepta fuit cum flores a Planta ceciderant.

ament, nondum ſatis compertum eſt (r).

En tibi caſus varios, hiſtorias, authoritates hominum integritate, et ſcientia ſpectatiſſimorum de veneficia et deleteria harum Plantarum indole conſentientes. Aliae bene multae non deſunt, quas attuliſſem niſi illas propoſito meo ſufficere cognoſcerem, metuſque obortus ne tibi moleſtiam pareret diſſuaſiſſet. Verum ſi aliis in locis hominum generi lethales fuiſſe perſpicuum eſt, adhuc, quod ſciam, noſtra hac Regione dubia res erat et obſcura.

Optan-

(r) Noviſſime vero, cum Planta modo florida eſſet, inſecta quamplura diverſi generis inventa fuere. Vidi nempe araneas, quae tela ducta ibi domicilium habebant, muſcas, formicas, limaces, at veſpas vulgares haud dubia comedentes flores, nam hae per aliquot dies conſtantes in illa permanere obſervatae fuet, quae ſi fuiſſent expulſae, tamen ſtatim redibant.

Optandum igitur fuit, ut Regio haec noſtra ab boc metu, ancipitique diſcrimine vindicata tuto ipſis uti poſſet, vel admonita de aarum virulentia, et confirmata abhorreret earum adſpectum, ſciretqua periculoſum eſſe earumdem uſum.

Vetitum experimenta hujuſmodi in hominibus capera et nefas. In brutis ſuſpecta res eſt et dubia; noxium anim, ajunt, quod iilis faepe eſt, his innocuum compertum, ideoque experimeota ſuſcepta in brutis non eadem promittunt ſymptomata in hominibus. Iis ita loquentibus libentiſſime concedam officere hominibus ſubſtantias, quaa brutis nihil afferunt incommodi. Verumtamen hae res non ob activitatem ſuam nocere ſaepe videntur, ſed potius ob depravatum condimentorum varietate ſtoma-

ſtomachum, aut ob laeſam imaginationem, aut ſaepe etiam ob mollitiem et quamdam delicatioris guſtus vanam oſtentationem. Verum cum agitur de venenis per acrimoniam, et impetum agentibus exitus videtur alius, aeque enim hominum vitam, et brutorum funeſtis turbari morbis dolemus. Saepe etiam terrifica, ac violenta morte abripi intuemur. Quas enim turbas, imo quas ſtrages in brutis, perinde et hominibus non edidit morſus viperae, arſenicum, ſublimatum corroſivum, Cicuta aquatica Wepferi, et alia id genus venena? Quae vero de Nerio narrat Dioſcorides (1) canibus, aſinis, et mulis veneno, hominibus vero ad venenatarum beſtiarum morſus ſanandos antidoto, neſcio quanti facienda ſint,

(1) *Lib. 4. Cap. 74. ex Lindeſolpio.*

da ſint, cum Galenus (1) et beſtiis et hominibus hunc fruticem periculoſum vocet.

Quamquam ne vetera commemorem, hujuſmodi vulgaribus obſervationibus tempora haec noſtra ſatis abundant. Ut multas mittam, eam de ſemine Ervi (a noſtratibus girli dicto) enarrabo. Ruſtici una voce affirmant ab hujuſmodi ſemine gallinas et ſues veneno affici, boves vero mirifice ſaginari. Experimenta, inquam, rem expedient. Quapropter gallos duos et pullum (ſues enim perdere potentiorum eſt) ſumo, illis Ervum liberaliter appono, huic milium cum Ervo, uterque et voraciſſime et ingenti copia comedit, pullus item Ervum una cum milio (milium con-

(1) *Lib. 7. de Simplic.*

concedimus, ut ſi Ervum non digerat, quae noſtra ſuſpicio, milio ſuſtentetur) aquam ſaepe ebiberunt omnes. Illi die occubuere tertio, hic diutius vitam traxit. Omnium mors placidiſſima. Quae fuerit cauſa mortis cultro Anatomico quaeſivi. Verum cerebrum, praecordia, inteſtina, caeteraque viſcera integerrima obſervavi. Stomachus prorſus vacuus erat. Ingluvies vero nulla veneni ſemita diſtincta, tantum tumidis ſeminibus nequaquam ob duriſſimum corticem maceratis immodice diſtenta. Haec diſtentio, haec plethora, cauſane fuit eorum interitus? Profecto equos hordei ſemine immoderate paſtos obiiſſe mortem veterinarii affirmant. Quantitate nimia cibos optimos quandoque helluones occidiſſe narrant hiſtoriae. Corpora ſiquidem omnino mul-

multa ſi magna mole ingerantur venena ſunt.

Ita ne popularis illa vox de Ervi veneno tam breviter experimentis compreſſa eſt? Non mirum, ruſticorum enim hominum genus neque cauſas rerum perquirere, neque circumſtantias animadvertere aſſuetum, phaenomena ex apparenti quadam fallaci veritatis ſpecie judicat, et ſaepe e peculiari quodam eventu univerſale conſtituit effatum. His addamne quae Galenus de Cicuta narrat, quae canit Lucretius, eam et ſturnos alere, et barbigeras pecudes nutrire, quae eſt bovibus et homini acre venenum? Quae item de coturnicibus et ſturnis napellum et elleborum impune comedentibus, et alia ſexcenta hujuſmodi? Saltem ut de his dubitem liceat, donec quis

me experimentis doceat, et diligentiſſimis obſervationibus mihi perſuadeat num haec animalia a nativitate aſſueverint illis venenis, utrum magna copia ingerant, quo tempore, quibus antea comeſis cibis, an ſeſe nutriendi cauſa, an naturae impetu neceſſitati propriae conſulentis excitata, quemadmodum ſaepe gallinaceum genus in ſilices, et vitri fruſtula ferri, eaque avidiſſime devorare, et canes, ut moleſtiis ſtomachi liberentur, ſibi alvi fluxum movere quibusdam plantis, quas ſponte per campos ſeligunt, obſervamus. Praeterea ſcire cuperem quibus in regionibus haec contigerint, cujus ibi indolis plantae, quantae activitatis, paluſtres ne, an alpinae, quae omnia et alia cum ſilentio praetereantur, praeterire et me ſinant auctores

ctores haec enarrantes hujuſmodi obſervationes tamquam dubias.

Scio tamen nonnullos praeclariſſimos ſcriptores quibus placet aſſerere viventia corpora robuſta magis veneno affici quam imbecillia. Quamquam hoc et praxi (1) et purgantium effectuum hiſtoria in dubium revocari poſſit, tamen etiamſi verum ſit quod ipſi fatentur diſcrimen effectuum veneni non ita magnum erit, ut etiam veneni indicia in utriſque ſatis ſuperque non cognoſcantur. Citius et violentius forte in illis, in his tardius, et imbecillius, tamen in utriſque venenorum vis nota erit.

Neque pariter omnino veneni actionem retundet viventis animalis

(1) Ramazzini de literat. morb. Cap. 41. M. Sauvages Differt. Dei medicamenti, che attaccano alcune determinate parti. Pag. 37. Edizione Fiorentina.

magnitudo, quamquam diverſitatem non exiguam potius haec, quam robur in venenorum actione producere poſſit. Quod et ratione, et authoritate affirmat doctiſsimus Brogianus nulli ſecunda in hiſtoria venenorum quibus animalia afficiuntur ſumma cum diligentia abſoluta = Id enim, inquit ille, (1) obſervatum eſt toxicum illud (hoc eſt animalium, cum de eo praecipue differat, nobis vero liceat addere et plantarum) caeteris paribus agere in proportione inverſa magnitudinis tenuitatiſve vivi corporis cui admiſcetur. Cujus rei cauſam perquirenti nulla occurrit veroſimilior, quam quae ex analogica infertur obſervatione. Id ergo corporibus fere omnibus, ne veneficis quidem exceptis, commune eſt, ut iis

(1) *De venen. animant. &c. Experimenta ex citat. Magiotti apud Magalott. Epiſt. fam.*

iis ampliori fluidi cujuſpiam moli admixtis, non ſolum vires magna ex parte detrahantur, ſed et immutentur aliquando, diverſaeque fiant. Si itaque laxiores in bove ex. gr. canalium diametros exigua occupat veneni gutta, proindeque liberaliori fluidorum moli inſeritur, jam toxici illius vires aliquatenus infringantur neceſſe eſt, et in uberrimo humorum circulo veluti diluantur, ſecus vero, eademque ſemper proportionum lege in corporibus quibus minori mole, minor inſit humorum copia =

Quod ſi relativa eſt non abſoluta venenorum vis et facultas, majorque eorum actio, aut per funeſta ſymptomata magis manifeſta in corporibus viventibus mole et humorum quantitate minoribus, nonne canes parvi, cuniculi, pulli, aves citius veneno delebuntur, quam homines?

Si

Si quid eſt tamen quod in vivente animale quorumdam venenorum vim et acrimoniam retundere, ac fere omnino infringere poſſe videatur, morbi ſunt et conſuetudo. Illia quandoque ita immutatur humorum animalium craſis, ut antidotum evadant contra venenum, aut tantam colligant in ſtomacho viſcidarum materierum copiam, ut acuta venenorum ingurgitata ſpicula obvoluta, et prorſus inviſcata ad agendum ſint imparia. Quae de conſuetudine in ſumendis venenis enarrantur tanta ſunt, ut prorſus fabulam ſapere videantur. Quis enim credet puellam Indicam napello vivere aſſuetam vitam bene agere, et venenato halitu obvios quoſcunque necare? tamen Santes de Ardoynis ex Ariſtotele haec narrat. At quanta haben-

habenda ſit fides Ariſtotelis obſervationibus perſpicuum omnibus eſt. Quis anum Atticam Cicuta quam a minima mole edere ceperat victitaſſe ſine incommodo putet? (1) Quid de Aegyptijs Sacerdotibus religionis ſpecie Cicutam impune ſumentibus? Quid de Turcis opij doſim bene magnam jucunde propinantibus? Quid tandem de illo Juvene dicam (res mira adeo, ut prorſus incredibilis ſit) qui ex comeſis araneis voluptatis, aut ſtultitiae ſpecie illico ad aquam fortem ſaepiſſime potandam tamquam ad ſalutarem medicinam provida natura impellebatur (2).

Ex quibus omnibus deduci poſſe videtur ea quae vere venena ſunt, ſi viventi corpori, neque morbo ullo,

neque

(1) *Gal. de Simp. med. ex Lindeſtolpio.*
(2) *Borelli Cent. 4. obſer. 16.*

neque conſuetudine patato mloima mole inſerantur, ita oeconomiam animalem perturbare, ut neceſſe videatur in omnibus fere, vel mors contingat, vel graviſſimi excitentur morbi.

Cum vero hatum Plantatum experimenta inſtituta ſint in animalibus nec venenn aſſuetis, nec morbo ullo vexatis, et ea ratione inſtituta, ac inſtituit Wepſetus cum Cicuta aqnatica, cumque nulla, aut ſaltem exigua ediderint ſymptomata, mihi videor aſſerere poſſe nequaquam venena eſſe in canibus, pullis &c. in noſtra hac Regione. Putaſne Lapi ornatiſſime idipſum affirmari poſſe de hominibus? Hoc dictu ſane eſt audax, et periculoſum, tamen ancipiti hac cogitatione Wepſeri exemplum me libetare videtur. Huic relatum fuit

duos

duos pueros obiiſſe, et ſex puellas dirò correptas fuiſſe morbo ab eſu radicis Cicutae aquaticae. Tum experimenta ſuſcepta in brutis cum illa Planta fuere. Haec enecata illico terrifica ſymptomatum turba comitante. Ex his de venefica indole hujus Plantae pronunciavit. Mihi ſcriptores multi narrant veneficas fuiſſe hominibus Toxico-dendron, Belladonam, Cicutam terreſtrem &c. Experimenta inſtituo in brutis, vix ullum veneni indicium. Ergo ne concludam, ut ille, neque hominibus venenatas eſſe? Verum potius cum activitate aliqua polleant non exigua, reducendae eſſe videntur in eas plantarum claſſes, quae Medicis incidentium, excitantium, ſtimulantium &c. nomine dicuntur? Profecto ſymptomata, quae ex harum uſu noſtris in ex-

perimentis prodiere paria ſunt iis, quae hujuſmodi excitant medicamenta.

Quae ſi vera ſunt ratio afferri poſſet quare Cicutae extractum nihil profuerit aegris noſtris (niſi forte ejus fuerint indolis eorum morbi (1) qui longiorem medicamenti uſum expoſcerent.) Non enim forte tanta activitate praedita eſt Cicuta noſtra, ac Vindobonenſis. Poſſet ne hic aut ſucci expreſſi forma, aut decoctionis vaſe clauſo paratae aegris exhiberi? Non repugnarem, ſubtiliores enim plantarum partes minus hac methodo forte diſſiantur. Immo nil obſtat quin aliquis aſsurgat, ſi cui vacet afferere incomperta, qui non modo in cancris, et ſcrophulis laudet earumdem herbarum vires, et jubeat uti, verum etiam in iis omnibus mor-

(1) *Stork. de Cicut.*

morbis in quibus lentor, et humorum viſciditas dominantur (ut vulgo dicere conſueverunt) et in quibus motus excitandus eſt, fibrarumque augendae oſcillationes. Interea mihi fateri liceat haec omnia, nec vidiſſe unquam, neque edoctum his ſermones ſuperſtruere, cum praeterea horum morborum cauſae verae me lateant, nec profecto cognoverim quid herbae iſtae in corporibus hominum valeant immutare. Non ideo improbaverim centies repetita experimenta utpote quae ſola de rebus hiſce docere poſſint Medicos. Immo ad hoc non parum conferre puto veneni terrorem expulſiſſe. Sed haec cum vulgo novitatem ſapiant, expertum poſtulant Medicum, nomine illuſtrem, et in arte provectum.

Novum tamen non eſt plantas

G 2 in di-

in diverſis regionibus diverſis pollere facultatibus. Succus enim juccae Americanae, quam mandiocam appellant Barbari, in America nequaquam exitialis eſt, at in Cubae, et Hiſpaniolae Inſulas delata planta humorem fundit venenatum. Napellus Italis in montibus creſcens reliquis venenatior reperitur. Coriaria Monſpelii omnibus animalibus epilepſiam movet, ut notat Sauvageſius, hic monente clariſſimo viro Manetto (1) nequaquam. Nobis vero varia experimenta tentantibus in canibus nihil convulſivi obſervatum. Multa hujuſmodi paſſim apud Authores habentur, quod Virgilius ipſe jam obſervaſſe videtur dum cecinit (2).

Nec

(1) *In Viridar. Florent.*
(2) *Georg. lib.* 2.

Nec vero terrae ferre omnes omnia poſſunt
Fluminibus ſalices, craſſiſque paludibus alni
Naſcuntur. . . . .

Quis eſt vero qui ignoret in collibus, apriciſque locis ſuaveolentia magis eſſe poma, et pyra quam in vallibus? Uvae alpinae, vinaque ex his parata quam laete bibuntur, quam grata ſunt, quam odore, et ſpiritu caeteris praeſtant? Alpini flores, omneſque plantae quam fragranti odore a paluſtribus differunt? Immo quam immutantur plantae, ſi ex apricis in aquoſas terras deferantur? Illico enim acres fiunt venenatae, et eaedem ipſae ſi ad ſicciora reſtituantur loca acredinem dimittunt. Sic apium dulce eſt donec in hortis colitur, fit vero acre nau-

ſco-

ſeoſum venenatum ſi in paludibus ſponte creſcat. Umbellatae omnes in ſiccia locia aromaticae, in humidis ſunt venenatae. (1) Ex quibus iade argumentum habetur haud dubium aſſerendi plantarum indolem, et vim ſaepe ex varietatibus locorum expetendam eſſe.

Cujus rei cauſam dum perquirerem nulla mihi viſa tutior, magiſque rationi, et experientiae analoga, quam quae ex diverſitate ſoli, et climatis deſumitur. Certum enim eſt docente Malpighio (2) ſingulas plantas peculiari organorum apparatu ab aliis, diverſiſſimo exornari. Nil jucundius quam cum illo obſervare ſeminum plantarum organa magni-

(1) *Friderici Haſſelquiſt in Amoenit. Acad. Car. Linnaei.*
(2) *Theſaur. Botan. Med. Anat.*

gnitudine non modo, ſed ſtructura etiam diverſa. Pericarpium enim uteri vices gerens quam in diverſis plantis differt, quam differunt utriculi, fibrarumque reticula &c. Quae porro diverſitates luculentius non obſervantur in planta ipſa? Cutis enim, lignea ſubſtantia, medulla, folia, radices quanto ſunt diſſimilia? Canaliculi ſubſtantiam ligneam componentes modo magnitudine, modo numero, modo implicatione, modo elaſticitate, et aliarum plantarum canales excedunt, modo ab illis ſuperantur. Cutis ſaepe utriculorum immenſa copia ſtipatur, magnitudine, et ordine diverſorum. Tandem quaeque planta diverſum praebet machinularum apparatum attente conſideranti. Quae omnia ſatis admonent in plantarum nutritione illi tantum principiorum, humo-

humorumque generi praeberi aditum in earundem viſcera, quae bibulorum canaliculorum diametro proportionalia ſunt, quaeque digerentium organorum viribus accomodantur, quod tibi perſpectum erit, ſi plantarum odorem, et ſaporem animadvertas.

Verum cum è ſolo proprium, ac peculiare alimentum exſugere plantae debeant, cumque obſervatione Chymiciſque experimentis comprobatum ſit, non iisdem ubique principiis ſcatere ſolum, jam palam eſt certis in locis fruſtra plantas quaerere alimentum proprium, aut non tanta copia habere poſſe quanta ſatis ſit, ut integrae, et perfectae ſuas exſerant vires, vigeant, et creſcant. Terrae color, friabilitas, tenacitas, pondus, aliaeque hujuſmodi qualitates diverſis locis diverſae ſatis arguunt

guunt diverſitatem partium componentium, quemadmodum ignis Chymicus ſatis clare confirmat. Tellus paluſtris quanta viſcidarum, pinguium, craſſarumque partium copia non abundat? Quantum marini ſalis non hauritur ab Oceani oris? Alkalicos ſales, volatiliaque ſulphura ea fert terra, quae animalium corpora putrefacta detinuit. Ros tandem e terrae viſceribus natus quam differt caeteris in regionibus?

Quamvis autem ſolum nutrientdarum plantarum materiem habeat, nequaquam illis apta erit, niſi prius quaſi quadam praeparatione componatur. Cum enim principia quae in ſolo continentur, nullo, aut exiguo motu praedita ſint, connexa ſimul, et confuſa remanent, donec efficaciore ſolis motu excitata, necnon

aeris alaterio agitata ſeparentur, partim ad radices appulſa exſuguntur, partim vaporis formam acquirentia ſurſum per aera volitant, ventorumque percuſſionibus mixta, et temperata iterum in terram deponuntur alendis plantis proportionalia. Perennis videtur hic circulue vaporum ſurſum evectorum, et in terram redeuntium, uti deciduo quotidie rore aut pluviis, et induſtria coloni, qui terram vertens aratro, aerique libero exponens feraciorem habet, confirmatur.

Cum vero impetus ſolarium radiorum, et aeris elaterii non ubique ſit idem, non aeque proptarea urgebit omne terreſtre principiorum genus, neque haec, cum et mole, et figura, et promptitudine ad motum &c. varia ſint, aeque commove-

bun-

buntur, et reliquorum commercio ſolventur. Quae ſi quidem levia ſunt exiguove praedita contactu extricantur facillime, vimque modicam expoſtulant. Secus quae gravia, multove contactu, aut angulis, aut cohaerentium partium glutine, aut alia ratione detinentur. Hinc ea in regione cui praeeſt clima calidum, credibile eſt, quoddam parari alendis plantis pabulum tenue, volatile, magiſque defaecatum, ubi vero clima frigidum, craſſius, heterogeneumque ſuppeditari. Quae igitur defaecato aſſueta eſt, natura ſua, ſucco, planta difficilius ſeſe accomodabit rudi, craſſoque nutrimento. Langueſcet propterea, cum impares habeat vires ad tale pabulum, ſuccumque parum volatilem, parum ſapidum, non coctum parabit.

Non ſolum autem clima diverſum virtutem habet varium parandi alimentum plantis in ſolo, ſed etiam magnam partem ſibi vindicat illius operis, quod in proprio concoquendo ſucco impendunt plantae. Nam ſi ſolis calor e quo fere ſemper climatis diverſitas, et ſulphura ſubtilia, et volatiles reddit ſales, tenuioremque aquam, et terram facit, aeriſque variat elaſticitatem, et gravitatem, nonne digeſtio vegetabilium illi ſubdita erit? Sane haec omnia principia inde activa, vel ſubtilia fiunt. At vero illis omnibus principiis in ſe invicem agentibus, et contranitentibus illa obtinetur heterogenei humoris radicibus attracti immutatio texturae, et formae in mollem, tenerum, humidumque ſuccum nutriendis plantis omnino aptum, quod opus concoctio dicitur.

Pro-

Profecto aer unus ex principiis activis, aut per tracheas Malpighianas, aut per radicea, aut quopiam alio machinamento exſorptus modo ſeſe dilatando, modo ſeſe conſtringendo, modo ſese ubique miſcendo, agitando, impellendo, dividendo maximum opus praeſtat in digeſtione, adeo ut vix quidquam aliud magis climatis viciſſitudinibus obſecundet.

Sed ut aliquo modo breviterque appareat quantum aer in plantis poſsit, ſatis erit obſervare quid in hominibus et animalibus valeat. Hippocrates (1) obſervavit conſtitutiones diverſi aeris, non ſolum diverſoa morbos, et multos, et magnos producere, ſed etiam quam maxime influere in diverſas ſtaturas, lineamenta, colores, temperamenta, mo-

H 3 reſque

(1) *Lib. de aere, aquis, et locis.*

reſque hominum. Hoc diverſarum regionum, et climatum incolae Medici confirmant, et ab Hiſtoricis fide digniſſimis comprobatur. Animalia certe, et homines ipſi in diverſa climata delati, et robur, et mores immutaverunt, ſed cur non et plantae, quae tenerae ſunt, quaeque ſemper aeris viciſſitudinibus obverſantur?

Ex quibus omnibus deduci poſſe autumo quod cum in Anglia, Patavii, Monſpelii, Lugduni Batavorum aliiſque hujuſmodi in locis, et ſolum, et clima, et aer diverſus ſit a noſtro, ibi diverſas obtinere mutationes plantarum ſuccos, proindeque Belladonam, Toxico-dendron, Cicutam majorem, Coriariam, et caetera diverſimode affici, et inde humores parare efficaciores, venenatos. Hiſtoriae certe magnum addunt

pon-

pondus dubitationi huic noſtrae? Scio tamen ob anni temporum varietatem plantas in uno eodemque climate novas ſubire poſſe mutationes. Solent enim, ut ait Boyleus, aeſtatis temporibus peculiaris indolis exhalationes ſuſcitari e terrae ſuperficie vegetabilibus noxiae, et animalibus. Imo illud eſt quod aliquando epidemico, et peſtilentiali venturo morbo ſupervenire ſolet. Sane in Anglia obſervatum aliquando eſt, etſi his miris prorſus eventibus non praefuerit, tamen affirmare audet Lindeſtolpius, carotae luteae radicem ante peſtilentiam venturam faſtidioſe dulcem fuiſſe, idque putat eveniſſe ſulphure quodam excitato, arſenicale ſupremum terrae corticem tenente, quodque radicibus plantarum attractum earum ſuccum vitiaſſet. Quamvis

via favente Supremo Numine hujuſmodi infelices conſtitutiones noſtra hac aetate non cootigerint, tamen irregulares adeo ſunt, ſubitaeque aeris mutatiooes hac noſtra in Regione, ut ſemper ſuſpicatus fuerim magnam habere poſſe partem io hac tanta noſtrarum plantarum humorum diverſitate. Frigidae enim, et calidae, humidaeque ſe invicem ſubitaeque excipientes aeris conſtitutionea agere poſſunt, ita ut fluida plaotarum creſcaot, et ſolida anguſtiora reddantur, minuſque cedentia, et circuitus perturbetur humorum, aut ut fluida ſolvaotur nimium, propriamque amittant tenacitatem, et perſpirationis organa adeo referentur, ut quidquid ſubtilius, quidquid volatile eſt diffletur, craſſiuſque remaneat, non concoquendum ſolidis calida,

lida, et humida conſtitutione relaxatis. Quae tum impedimenta libero humorum motui? Quantae mutationes in plantarum ſuccis non eo inſtituto, ac ordine elaboratis, quo natura coſtituerat? Iis in coſtitutionibus examini ſubiciendarum plantarum virtus experimentis dignoſcenda foret. Verum cum hujuſmodi obſervationes in plantis inſtituendae annos expoſtulent, nos temporis brevitate haec ſuſpicatos fuiſſe ſatis modo judicamus. In poſterum, Deo annuente, aeris notabimus conſtitutiones, iisdemque variantibus experimenta inſtituemus, ut ſi fieri poſſit, clarior res fiat quo ad per noſtros labores, et aſſidua ſtudia licuerit, Chymicam etiam analyſim, quamvis minus tutam, non omittam, ſicut et perſequar nonnullas obſervationes perficere quas anno ſuperio-

periore inchoavi, ſanguine animalium diverſis vegetabilium ſuccis mixto, ut ſi fieri poſſit ſine Chymico igne vegetabilium principia cognoſcam, et eorum naturam, et activitatem perſpectam habeam. Vale.

FINIS.

136460